

УДК 94:327](477+456.31)"1992/2011"

Бутенко Я.М.,

аспірант кафедри всесвітньої історії Інституту історичної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Відносини України та міста-держави Ватикан у контексті євроінтеграції (1992 – 2011)

У статті розглядаються основні етапи налагодження дипломатичних відносин між Україною та містом-державою Ватикан, зокрема в контексті європейського шляху розвитку нашої держави в період 1992–2011 рр. Проаналізовано джерела та історіографію проблеми, які всебічно висвітлюють двосторонній діалог, зроблено висновки щодо позитивних і негативних рис цих взаємин. Висвітлюється візит Папи Римського Іоанна Павла II 23–27 червня 2001 р. до України та охарактеризовано спровоковані ним процеси.

Ключові слова: євроінтеграція, екуменізм, Ватикан, католицька церква, Європейський Союз.

Незалежна Україна є молодою державою, для повноцінного розвитку якої необхідно налагодити відносини і встановити стабільне партнерство зі світовими лідерами, досвід і можливості яких допоможуть їй зайняти гідне місце на світовій арені.

Європейський Союз, як провідна інтеграційна система Європи, є одним із основних зовнішньополітичних орієнтирів нашої держави. Партнером, який підтримує інтерес України до євроспільноти та всіляко сприяє налагодженню діалогу між нашою державою та ЄС, є Ватикан. Ця країна, загально визнаний моральний лідер світового масштабу, дбає про покращення міжнародного іміджу України.

Актуальність цієї теми зумовлена зростанням ролі релігійного фактора як у світовому масштабі, так і у житті України зокрема. Загострення релігійних проблем, які наразі мають місце у державі, вимагають об'єктивного висвітлення відносин між Україною та Ватиканом не лише у релігійному аспекті, а і в інших сферах, зокрема, євроінтеграції, що стане у нагоді для визначення подальших перспектив двосторонніх відносин, різнобічного аналізу цього процесу та використання позитивного досвіду для поглиблення таких відносин у подальшому.

У вітчизняній науці інтерес до Ватикану значно зріс після візиту Папи Римського Іоанна Павла II. Проявлена понтифіком симпатія до українського народу і обраного шляху розвитку молодою державою та продемонстрована впливовість католицької церкви поклали початок новому етапу відносин між двома державами, сприяла посиленню уваги українських дослідників до діяльності Ватикану у різних сферах.

Під час свого візиту до України Папа Римський значну увагу приділяв актуальному питанню стосовно євроінтеграційного курсу молодої незалежної країни. Понтифік говорив про нашу державу як про невід'ємну частину Європи, без якої неможлива повноцінна духовна та культурна єдність континенту. У контексті заявленого Україною курсу на євроінтеграцію подібні аргументи Святого Престолу викликали інтерес і необхідність більш глибокого дослідження основних засад функціонування Апостольської Столиці, її міжнародної діяльності та історії відносин з Україною.

Відносинам України та Ватикану у контексті євроінтеграції приділяли увагу В.А. Козлов, автор монографії «Дипломатія Святого Престолу в постбіполярній системі міжнародних відносин за часів понтифікату Іоанна Павла II» [9] та Г. Хоружий [16], колишній посол України при Апостольській Столиці.

Особливим підходом до вивчення дипломатії Ватикану у Європі вирізнялися такі вчені як С.В. Віднянський та А.Ю. Мартинов [1]. У монографії «Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників ЄС» історики приділили значну увагу

постаті Іоанна Павла II, який власним прикладом, мудро оперуючи духовним авторитетом католицької церкви, заперечив можливість поділу Європи за географічними, політичними та економічними критеріями. Дослідники вказали на особливе значення Святого Престолу як духовного центру Європи у системі функціонування ЄС.

Серед українських журналістів своїм інтересом до принципів функціонування Святого Престолу відзначилися Клара Гудзик [2], яка акцентувала увагу на пастирській діяльності Іоанна Павла II, його місійній ролі у житті Європи та України, впливу духовного авторитету понтифіка на соціокультурні процеси в державі.

Місце України у зовнішній політиці Ватикану, її значення для східної орієнтації діяльності міста-держави визначив колишній нунцій в Україні архієпископ Микола Етерович (1999–2004) у праці «Святий Престол і Україна» [4].

Східній політиці Ватикану в контексті дипломатичних досліджень приділяє увагу професор Т.В. Зонова [5], яка вказує на зростання ролі релігійного фактора у суспільному житті та на особливе становище Святого Престолу, який є не лише духовним центром Європи та світу, а й своєрідним арбітром у міжнародній сфері, моральним авторитетом, до точки зору якого змушена прислухатися світова громадськість.

Попри зростаючий науковий інтерес до Святого Престолу, український соціум не схильний розглядати його як повноцінного та вагомого партнера, підтримка та допомога якого прискорить шлях України до євроспільноти. Через недостатню поінформованість суспільства у цій сфері, пересічний українець не здатен оцінити здобутки Апостольської Столиці у соціальній, дипломатичній та політичній галузі, дієвість її методів та силу впливу на протікання глобальних процесів. Стосовно католицької церкви досі діють стереотипи, які насаджувалися радянською ідеологією. Однак досвід і авторитет Столиці Святого Петра є сьогодні вагомим фактором, який змушує рахуватися з його точкою зору лідерів не лише католицького світу. З огляду на це, завданням цієї публікації є об'єктивний аналіз україно-ватиканських відносин у контексті євроінтеграції.

Науковою новизною нашої статті є висвітлення дипломатичних відносин між Україною та Ватиканом у політичній сфері, залучення джерел, що допомагають різносторонньо оцінити суть цих відносин.

Хронологічні межі статті охоплюють 1992–2011 рр. Саме у 1992 р. було покладено початок дипломатичних відносин між Святим Престолом і Україною актом вручення вірчих грамот Апостольського нунція Антоніо Франко Президенту України Л.М. Кравчуку. У ході подальшого налагодження двосторонніх відносин відбувався обмін візитами на найвищих рівнях. Україну відвідали Папа Римський Іоанн Павло II (2001), Державний Секретар Святого Престолу кардинал Анджело Содано (1998), Секретар з міждержавних відносин Святого Престолу архієпископ Жан Луї Торан (2002), Голова Папської ради з питань християнської єдності кардинал Вальтер Каспер (2007), Голова Папської ради «Справедливість і мир» кардинал Ренато Мартіно (2008), Державний Секретар Святого Престолу кардинал Тарчізіо Бергоне (2008), Префект Конгрегації у справах східних церков кардинал Леонардо Сандрі (2008), голова Папської ради у справах культури архієпископ Джафранко Равазі (2010).

З Папою Римським Іоанном Павлом II неодноразово зустрічався Президент України Л.Д. Кучма (1995, 1997). Президент України В.А. Ющенко брав участь у церемонії поховання Іоанна Павла II (2005) та мав аудієнцію у Папи Римського Бенедикта XVI (2009). Ватикан з офіційними візитами відвідали Міністр закордонних справ України А.М. Зленко (1993), Прем'єр-міністр України В.П. Пустовойтенко (1998), Голова Верховної Ради України В.М. Литвин (2005), Заступник Глави Секретаріату Президента України О.О. Чалий (2007), Прем'єр-міністр України Ю.В. Тимошенко (2009), Заступник Глави Адміністрації Президента А.І. Гончарук (2010), Голова Державного комітету України у справах національностей та релігій Ю.П. Богущкий [15]. У ході цих зустрічей представники України неодноразово заявляли про інтерес нашої держави до інтеграції в ЄС, а діячі Ватикану зобов'язувались підтримати прагнення України і в міру своїх можливостей сприяти цій справі.

Особливе значення для відносин між Україною та Ватиканом мав понтифікат Папи Римського Іоанна Павла II, адже саме у час його апостольської місії Україна отримала неза-

лежність. Папа, який за етнічною приналежністю був слов'янином і походив з країни, що відчула на собі тяжкість комуністичного режиму, симпатизував прагненню українців до здобуття політичної самостійності і державотворення. Україна була першою з держав СНД, яка налагодила дипломатичні зв'язки зі Святим Престолом [4, с. 72].

За понтифікату Іоанна Павла II католицька церква не лише спромоглася подолати внутрішню кризу, а й завдяки послідовному втіленню Єпископом Риму постулатів II Ватиканського собору досягла значних успіхів у різноманітних сферах діяльності. Користуючись особливим становищем та специфікою організації католицької церкви, Папа Римський став визнаним не лише релігійним, а й політичним лідером. Папа Іоанн Павло II по праву вважається однією з найзнаковіших фігур XX ст. [10, с. 118].

Святий Престол, як західний центр християнства, утворився і функціонував у серці Європи, переживши разом з нею різні етапи історичного розвитку, що позначилося на характері діяльності католицької церкви та одночасно зробило його невід'ємним елементом історії континенту, здатним впливати на хід його розвитку, викликати та координувати події, які мають загальносвітове значення.

Деякі дослідники вважають, що, маючи на меті досягнення та збереження миру на планеті, Ватикан прагне утворити глобальну світову організацію, характеристикою котрої стане взаємозалежність і співробітництво її членів, а не баланс сил між різними блоками суверенних держав [5, с. 169]. Прототипом такої установи вважають ЄС і цим пояснюється особлива зацікавленість ним Ватикану.

Вагому роль у розбудові провідної інтеграційної системи материка зіграв Папа Римський Іоанн Павло II, завдяки чому удостоївся звання одного з батьків-засновників ЄС [1, с. 96]. Він доклав багато зусиль до забезпечення єдності всієї Європи, фундаментом якої вважав християнство. На думку Папи, саме християнство окреслило межі європейського континенту [14, с. 96]. Він називав релігію фундаментом, на базі якого можуть налагодити діалог усі держави Європи, незалежно від їх історичного минулого, сучасного економічного і політичного стану. Як духовний пастир світу, Іоанн Павло II закликав держави Європи згадати християнські цінності, які є особливо актуальними у наш час. Наприклад, для забезпечення стабільності розвитку континенту і ефективної співпраці варто пам'ятати про християнську ідею прощення, адже більшість країн Європи довгий час ворогували між собою і причиною конфліктів часто були реваншистські настрої і застарілі суперечки.

Папа Іоанн Павло II наголошував, що поділ християн на східних і західних, який заважає діалогу між державами, є штучним і тому провадив активну екуменічну політику. Подоланню наслідків міжконфесійних суперечностей Іоанн Павло II доклав багато зусиль. Про єдність Європи Папа говорив так: «Отримаємо мудрість, яку Творець вдихнув у наші серця, відтворивши втрачену єдність із Сходу до Заходу, від Півночі до Півдня, і нехай дихає вся наша ойкумена обома легенями у відтвореному братстві первинної духовної єдності дітей Божих...» [6, с. 78].

Об'єднавчим фактором Європи Іоанн Павло II вважав також сонм християнських святих, які в багатьох випадках є спільними для західних і східних християн. Папа Римський використовував беатифікацію та канонізацію як ефективний метод впровадження екуменізму та інструмент, який допоможе всім європейським народам відчувати свою духовну спільність. Проголошуючи блаженним чи святим героя окремої нації, понтифік долучав цю персоналію до загального пантеону християнських святих, сприяючи взаємопроникненню різних культур та провокуючи інтерес до історії тієї чи іншої країни. За час свого понтифікату (1978–2005), Іоанн Павло II беатифікував 1 340 осіб та канонізував 483.

Особливе місце серед пантеону християнських святих понтифік відводив святим братам Солунським Кирилу та Мефодію, яких проголосив покровителями Європи [3, с. 5], і назвав «предтечами екуменізму» [3, с. 21], зазначивши, що «...їхня діяльність становить величезний внесок у формування спільного християнського коріння Європи, яке своєю тривалістю і життєвістю представляє один з найміцніших пунктів порівняння, якого не може не брати до уваги жодна поважна особа, що в наших часах прагне завести єдність континенту» [3, с. 32].

Причиною того, що Україна посідає пріоритетне місце у зовнішній політиці Ватикану, є виняткове геополітичне розташування нашої держави, завдяки якому вона є межею між Сходом і Заходом, перетин двох християнських культур. Саме на теренах нашої держави пролягає кордон між православ'ям та католицизмом, що позначилося не лише на релігійному, а й на політичному і соціальному житті країни. Геополітичне розташування України є вигідним для Ватикану в контексті його екуменічних прагнень, налагодження діалогу з православною церквою Московського Патріархату та просування власних інтересів на схід. Інтерес Ватикану до України пов'язаний також із тим, що Київ став столицею християнства для східних слов'ян, значення і вагомість цієї події Іоанн Павло II неодноразово підкреслював у своїх промовах та зверненнях, деякі з них лунали у час, коли Україна була складовою Радянського Союзу, і були приурочені до 1000-ліття хрещення Русі [6; 130, 184, 229]. Саме тоді Папа вперше захотів відвідати Україну: «Вже на початку свого понтифікату (1978 р. – *Авт.*) я висловив бажання духовної пілігримки до місць, які були колискою церкви Київської Русі. На жаль, з відомих причин, не маю змоги побувати на землі святих Ольги й Володимира ... Але нехай українці пам'ятають, що Папа, як і вони, є слов'янином і завжди прагне бути разом із своїми братами» [2].

Невдовзі після проголошення незалежності України відносини з Ватиканом набули офіційного характеру. У 1992 р. у Києві було засновано нунціатуру, тобто офіційне представництво Ватикану і призначено апостольським нунцієм монсеньйора А. Франко [9, с. 103], а у 1998 р. Президент України Л.Д. Кучма призначив посла при Святому Престолі пані Н. Ковальську [9, с. 106].

Подією, яка поклала початок новому етапу відносин Україна – Ватикан став візит Папи Римського Іоанна Павла II у червні 2001 р. до України. Як і всі інші 123 міжнародних візити понтифіка, він отримав широкий міжнародний резонанс, привернув увагу світової громадськості до нашої країни та засвідчив християнськість та європейськість України [16, с. 214]. Іоанн Павло II підтримував прагнення українського народу до євроінтеграції. На його думку, Україна, як країна з давньою християнською традицією, повинна посісти гідне місце серед європейських держав, культура яких, як і українська, бере свій початок із вчення Христа.

Візит Папи-слов'янина до України сколихнув не лише духовне життя держави, а й суттєво вплинув на налагодження відносин нашої країни з її західною сусідкою – Польщею, досвід євроінтеграції якої є позитивним прикладом для нас. У свою чергу, Польща теж прихильно ставиться до України і всіляко підтримує її зацікавленість у вступі до ЄС. В українських ЗМІ Польща довгий час іменувалась «адвокатом» України в ЄС [7, с. 28]. У 2011 р. Польща почала переговори про відкриття зони вільної торгівлі з нашою країною. А її провідні політичні діячі пророкують, що якщо українці приймуть висунуті умови, то Україна може стати державою рівня Норвегії чи Швейцарії, які тісно співпрацюють з Європейським Союзом, проте не є його членами. У цьому самому році ПНР назвала пріоритетним напрямом розвитку своєї зовнішньої політики саме Україну та Білорусь [13].

Своїм візитом та прихильним ставленням до українського народу Кароль Войтила дав позитивний приклад своїм землякам. Іоанн Павло II закликав українців і поляків не жити минулим, пам'ятаючи кривди і образи, завдані двома народами один одному протягом довготривалої історії сусідських відносин, а, пробачивши один одному колись завдані образи, спільно крокувати в майбутнє: «Настав час відірватися від болісного минулого... Нехай завдяки очищеній історичній пам'яті усі будуть готові ставити вище те, що нас єднає, аніж те, що розділяє, щоб разом будувати майбутнє, базоване на взаємній повазі, братерській співпраці та автентичній солідарності» [12].

Візит Папи фахівці оцінили актом визнання певного статусу-кво молодій державі в Європі та світі. Цим візитом Папа Римський підтвердив, що бачить Українську державу частиною духовно-культурного простору Європи і всіляко підтримує її інтеграцію у цей процес: «Україна – межа та двері між Сходом і Заходом... Вона є перехрестям різноманітних культур, місцем зустрічі духовного багатства Сходу і Заходу...» [17]. 27 червня 2001 р. під час прощальної промови у Львові, Іоанн Павло II висловив своє бачення перспектив у відносинах між

ЄС і Україною: «Висловлюю моє побажання, щоб Україна як повноправний член увійшла до Європи, яка охопить увесь континент від Атлантичного океану до Уральських гір» [8, с. 31].

Візит понтифіка не лише позитивно вплинув на імідж України в Європі, а й суттєво змінив внутрішнє життя країни й сколихнув позитивні процеси у середовищі українського суспільства. Він значно підніс патріотичний дух українців, вдало оперуючи визначними фактами з героїчного минулого нашої держави. Про це писав відомий громадсько-політичний діяч Євген Сверстюк: «Думаю, що ніхто з візитерів не говорив так про Україну, не звертався до неї з такою любов'ю, не розумів так її серце, як Папа Іоанн Павло II; він назвав нашу землю «политою кров'ю», він вважає її духовним центром, серцем Східної Європи» [2]. Разом з тим, Папа, як представник Заходу, сприяв тому, що в українців склався позитивний образ західного суспільства, виникла симпатія і відкритість у діалозі з європейськими країнами.

Країни, що позбулися ярма комуністичного гніту, серед яких і Україна, саме Папі завдячують позитивним образом, який сформувався у світі стосовно слов'ян. Адже внаслідок тривалої ізоляції і за умов «холодної війни», на Заході існували певні стереотипи щодо Східної Європи. Стосовно цього питання у зв'язку з візитом Папи Іоанна Павла II до України видатний громадсько-політичний діяч Дмитро Павличко висловився так: «Західний світ, католицький світ традиційно сприймав образ слов'янина як сентиментального, романтичного героя, який пишається собою і живе надіями на повернення старих, лицарських часів. Російська класична проза, читана широко в Європі, піднесла цей образ до аристократичного рівня, але і там слов'янин зберігав прикмети одержимого мрійника, дуже часто нездатного до послідовної й тяжкої праці в ім'я свого ідеалу. Іоанн Павло II, який відкрився Європі і світові як «слов'янський папа», так само є одержимим ідеалістом. Однак, попри це, він здатний діяти і мислити послідовно і вперто, здатний аналізувати причини великих трагедій ХХ ст., здатний бути філософом, справедливим наставником моральної поведінки і взагалі – виразником правди всього, а не тільки слов'янського світу ...» [2].

Співпраця між Святим Престолом і Україною у сфері євроінтеграції продовжилась і за понтифікату Бенедикта XVI. Велика заслуга у налагодженні двосторонніх відносин між нашою державою і Ватиканом належить дипломатичному корпусу України при Апостольській Столиці, зокрема Г. Хоружому, який виконував обов'язки посла з 2004 до 2006 р., та пані Т. Іжевській, яка обіймає цю посаду з 2006 р. [9, с. 106]. Результатом їх зусиль є обмін культурним досвідом між двома державами, гуманітарні та освітні проекти.

Позитивний вплив на розвиток відносин між Апостольським Престолом та Україною має і діяльність папських представників на теренах нашої Батьківщини. Завдяки плідній роботі архієпископа Антоніо Франко (1992–1999), архієпископа Миколи Етеровича (1999–2004), архієпископа Івана Юрковича (2004–2011) та архієпископа Томаса Е. Галліксона (виконує обов'язки Апостольського нунція в Україні з 2011 р.) [15] відбувається поглиблення та стабілізація цих двосторонніх зв'язків.

З метою привернення уваги до України і засвідчення її прагнення до вступу в ЄС у 2010 р. у Ватикані відбулася конференція під назвою «Україна – Ватикан у контексті християнської Європи» [11]. Конференція мала на меті не лише оглянути сучасний стан відносин між двома державами, а й піднести імідж України як європейської християнської держави, що зберігає свою давню спадщину та відстоює християнські цінності [11].

На позитивне ставлення Святого Престолу до України і підтримку обраного нашою країною шляху розвитку вказує заява Його Преосвященства Жана Луї Торана, Секретаря у справах відносин з державами, про те, що Україна і Молдова повинні мати пріоритет у набутті членства в ЄС перед такими державами як Росія, Туреччина чи Ізраїль, які навіть з географічної точки зору не є частиною Європи [4, с. 112].

Однак, у відносинах між Україною та Ватиканом існують і певні спірні моменти. Повноцінному партнерству заважає позиція православної церкви Московського Патріархату, яка розцінює налагодження відносин між двома державами як зазіхання римо-католицької церкви на власні канонічні території.

Іншим негативним нюансом є непослідовність України у слідуванні заявленому нею шляху. Політичні орієнтири нашої держави мають тенденцію змінюватися разом із владою, що й заважає досягти бажаного результату.

Зважаючи на високий міжнародний авторитет Апостольської Столиці, її великий дипломатичний досвід, як відносно молода держава Україна зацікавлена у поглибленні співпраці з Ватиканом. Незважаючи на досить важку конфесійну ситуацію, яка склалася в країні, релігія не має впливати на її політичну орієнтацію. Прагнучи долучитися до Європейського Союзу, українці повинні відкинути всі стереотипи, нав'язані стосовно католицької церкви, адже її патріархи сприяють проведенню екуменізму (максимальне зближення різних християнських конфесій) і, таким чином, докладають максимум зусиль до європеїзації всього континенту.

Вивчення досвіду католицької церкви останніх десятиліть має подати позитивний приклад для України. Сміливість, з якою Ватикан прийняв виклики нового часу, не побоявшись відкинути консерватизм, який католики вважали основою стабільного розвитку церкви, не може не викликати захоплення. Повага до всіх релігій, продемонстрована Іоанном Павлом II в Асизі, його боротьба за рівність та справедливість у світі, подала приклад для Європи, яка зіткнулася із збільшенням на континенті частки людей різних національностей та віросповідання. Приклад католицької церкви, яка вчить віротерпимості, рівності у відносинах, милосердю, є невід'ємною умовою розвитку, який принесе найбільшу користь за умов сучасного зростаючого космополітизму, інтеграції та взаємопроникнення різних культур.

Двадцятирічний досвід дипломатичних відносин між Україною та Ватиканом засвідчив взаємну зацікавленість у співпраці між країнами. Святий Престол глибоко поважає історичне минуле нашої держави, визнає її роль у християнізації східних слов'ян та місійне значення Києва як колиски східного християнства. Зауважуючи, що християнство окреслило межі Європи, Апостольська Столиця відповідно відводить Україні гідне місце серед європейських держав, культура, духовна спадщина та менталітет якої є необхідними євроспільноті для досягнення повноти єдності Європи.

У свою чергу, для українців Ватикан, попри історично сформовану упередженість, з його накопиченим тисячоліттями досвідом ведення дипломатії та міжнародним моральним авторитетом є державою, здатною допомогти країні увійти у Європейське співтовариство на рівних правах, адже критерієм європейськості для Ватикану є не ступінь економічного розвитку країни, а її вірність християнським постулатам. Візит Папи Римського Іоанна Павла II засвідчив, що Україна є саме такою державою.

Література:

1. Віднянський С.В. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників ЄС / С.В. Віднянський, А.Ю. Мартинов. – К., 2009.
2. Гудзик К. Папа, як і Ви, є слов'янином / К. Гудзик // День. – 2004. – 21 трав.
3. Енцикліка вселенського архієрея Івана Павла II Апостоли слов'ян. – Л.: Місіонер, 2008.
4. Етерович Микола Архієпископ. Святий Престол і Україна / Микола Етерович. – К., 2004.
5. Зонова Т.В. Дипломатія Ватикана в контексте еволюції європейської політичної системи / Т.В. Зонова. – М.: Російська політична енциклопедія (РОССПЭН), 2000.
6. Иоанн Павел II Единство в разнообразии. Размышления о Востоке и Западе. – Милан – Москва: Христианская Россия, 1993.
7. Кабачій Р. Невдячна сестра по слов'янству / Р. Кабачій // Нова Східна Європа. – 2009. – № 6(VIII). – с.44-48.
8. Козлов В. Відносини між Святим Престолом (Ватиканом) та Україною (1992–2005) / В. Козлов // Міжнародні відносини. – 2006. – № 33-34.
9. Козлов В.А. Дипломатія Святого Престолу в постбіполярній системі міжнародних відносин за часів понтифікату Іоанна Павла II / В.А. Козлов. – Вінниця: Книга-Вега, 2008. – 192с.
10. Красюк О. Папа і Україна / О.Красюк. – К.: Дуліби, 2005.
11. Матеріали Радіо Ватикану [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rkc.lviv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=340:2010-12-10-17-27-14&catid=58:2010&Itemid=69&lang=uk.

12. Павлюх М. Стереотипи й образи України й українця в сучасній польській журналістиці / М. Павлюх // Вісник Львівського інституту журналістики. – 2007. – Вип 30. – С. 253-261.
13. Сікорський Р. Ключова роль Польщі / Р. Сікорський // Тиждень – The economist. – 2011. – № 25.
14. Свинцицкая И.С. От общины к церкви. (О формировании христианской церкви) / И.С. Свинцицкая. – М: Изд-во полит. лит-ры, 1985.
15. Україна – Ватикан [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svit.ukrinform.ua/Vatican/vatican.php?menu=attitudes>.
16. Хоружий Г. Ватикан: історія та сучасність / Г. Хоружий. – Л.: Місіонер, 2007.
17. Jan Paweł II Pamięć i tożsamość. – Znak. – Kraków, 2005.

Бутенко Я.Н., аспирант кафедри всемирной истории Института исторического образования Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова.

Отношения Украины и города-государства Ватикан в контексте евроинтеграции (1992–2011). В статье рассматриваются основные этапы становления дипломатических отношений между Украиной и городом-государством Ватикан, в частности, в контексте европейского пути развития нашего государства в период 1992–2011 гг. Проанализированы источники и историография проблемы, которые всесторонне освещают двусторонний диалог, сделаны выводы относительно положительных и отрицательных черт этих отношений. Освещен визит Папы Римского Иоанна Павла II 23–27 июня 2001 г. в Украину и охарактеризованы спровоцированные им процессы.

Ключевые слова: евроинтеграция, экуменизм, Ватикан, католическая церковь, Европейский Союз.

Ключевые слова: евроинтеграция, Святой Престол, экуменизм, христианство, Иоанн Павел II, архиепископы.

Butenko Y.M., Post-graduate student of the of World History Department of History Education Institute of National Pedagogical University named after M. Dragomanov.

Relations between Ukraine and Vatican City State in the context of the eurointegration during 1992 – 2005. The article deals with the basic stages of establishing diplomatic relations between Ukraine and the Vatican City State particularly in the context of the European development of our country in 1992-2011. The sources and historiography of problems, which comprehensively covered the bilateral dialogue are analyzed. The conclusions on the positive and negative features of this relationship are made. The visit of Pope John Paul II on 23-27 June, 2001 in Ukraine is described. The processes that were started after this visit are characterized.

Key words: European integration, ecumenism, Vatican, the Catholic Church, the European Union.

УДК 930.85:2"652"

Голованов С.О.,

канд. педаг. наук, доцент кафедри всевітньої історії та методики навчання
Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка

Витоки процесу становлення релігійних уявлень античного суспільства

У статті розглядаються питання про співвідношення світоглядних та релігійних уявлень, про чинники, що вплинули на процес становлення змісту релігійних вірувань полісного суспільства. Пріділяється увага тотемним та магічним уявленням первісних жителів Балканського півострова, які відіграли роль витоків міфологічних сюжетів. Здійснено аналіз зв'язку цих сюжетів із характером давньогрецької релігії, обожуванням рослинного та тваринного світу, антропоморфністю грецьких богів. Обґрунтовується висновок про первинність міфологічних уявлень щодо релігійного світогляду.

Ключові слова: міфологія, світогляд, давньогрецька релігія, тотемні уявлення, хтонічний, олімпійська система, антропоморфізм, космогонія, синкретизм.

Питання світогляду античного суспільства та місця у ньому релігійної свідомості, залишається в колі інтересів дослідників античності. Причина цього полягає не лише у тому, що світоглядні уявлення, самі по собі є результатом повсякденного буття суспільства та окремого індивіда. Світогляд як система поглядів має величезне практичне значення,